

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

II. De distinctione creationis à principio & termino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

3 P. Vasquez supra cap. 2. ait rem creatam fieri ex nihilo, non quia nihilum sit materia, vel constitutum termini creati, sed quia est terminus à quo creationis, quæ dicit nihil rei creatæ præcessisse, & rem ex vi illius fieri secundum se totam, ita ut si aliquid illius præcesserit siue materia siue forma non possit dici creatæ. Explicat autem illud ex nihilo tanquam terminum à quo non prius tempore existentem, sed prius naturâ, quod non intelligit de prioritate naturæ strictè sumptâ, quæ causalitatem importet, sed ideo dicit præcedere negationem termini prius naturâ, quia terminus talis est naturæ ut antecederet ad creationem non existat, & reuera non existeret si per creationem non dependeret: utrumque diserte his verbis tradidit doctissimus Vasquez n. 11. in fine: *sicut nunc intelligimus continuum verum conservationem esse ex nihilo, non quia prius duratione, sed quia secundum totum suum esse res à Deo dependet, ut ex se nihil omnino esset si à Deo relinqueretur: sic eodem modo posset intelligi creatio ab æterno, quæ esset productio ex nihilo.* Hæc verba retuli ut appareat abs re Vasquium impugnari ab Hurtado disp. 12. sect. 1. quasi diceret creationem recipere tanquam terminum negationem termini prius tempore existentem, ex eo quod creatura ab æterno potuerit creari nulla illius præexistente negatione.

4 Non omnino acquiesco huic explicationi, quia hic modus producendi ex nihilo communis est termino genito, & creato, terminus enim existens ex vi generationis ita existit, quod si hæc non intercederet generatio, vel actio aliqua loco illius substitueretur, non existeret, sed esset nihilum, seu illius negatio. Dices deficientem generationem remanentem aliquid termini geniti scilicet subiectum, ex quo educeretur per generationem; deficiente verò creatione nihil remanens termini creati, nullum enim habet subiectum terminus creatus quod remanere possit. Forfan huius solutionis doctrina veram explicationem definitionis continet, verumtamen illius verba ad rem non mihi sonant: difficultatem propono. Subiectum, quod remanet, nihil est formæ antiquæ, seu nihil est quod pertineat ad constitutionem antiquæ formæ, sed tantum causa materialis illius, ab ipsa forma adæquatè distincta: ergo nihil formæ remanet deficiente generatione, ex vi cuius fiebat. Quod si dicas permanere subiectum, in cuius virtute continetur, & in quo est quasi virtualiter etiâ deficiente quantitate creatæ remanent plura subiecta, in quorum virtute continetur, & ex quibus posset educi. Dices non remanere subiectum ex quo antea fuisseteductus terminus creatus deficiente creatione, quod remanet deficiente generatione. Hoc fateor, & hanc differentiam inter generationem, & creationem agnosco, sed non illam rectè exponit modus ille, quo illud ex nihilo explicatur, quam clarè tradit explicatio, quam eiusdem particulæ postea adducam. Displicet etiam in hoc dicendi modo, aliud, quod traditur, videlicet nihil rei debere præcedere terminum creatum, quia ut probabo Punct. 5. totum substantiale creati potest, quod illius partes componentes, ex quibus fit præcedunt. Ex eodem capite reiciio quod docet Hurtado supra §. 1. videlicet terminum creatum debere fieri independentem à subiecto, & à quouis alio principio intrinsecè influente, quia totum fit ex partibus intrinsecè illud componentibus, quas principia influentia appellat Hurtado, & tamen concedit ipse posse totum creari.

5 *Creatio est productio rei ex nihilo*, hoc est, ex nullo præsupposito subiecto, ut eleganter expendit Anselmus in Monologio cap. 4. ita P. Suarez disp. 20. cap. 1. & ferè omnes, qui de hac re his temporibus disputant, à quibus parum, & tantum in loquendi modo discedit Vasquez supra. Per hanc differentiam optimè secernitur creatio ab educatione, per educationem enim fit terminus dependenter à subiecto, quod supponiteductio definita actus huius in hoc, videlicet in subiecto distincta à creatione, ex vi cuius fit terminus sine aliqua dependentia à subiecto, quod creatio non supponit, est enim tantum actus huius videlicet agentis, & non in passio, quod non supponitur ad actionem creativam.

PUNCTUM II.

De distinctione creationis à principio & termino.

1 **C**ontroversia præcedenti, punct. 1. egi de distinctione actionis à principio passio, & termino, & ex ibi di-

ctis facilis est solutio earundem difficultatum, de qua modò specialis instituitur disputatio.

Omnes qui sentiunt actionem, quæ Deus influit in effectus dependentes à causis secundis non distingui ab ipsis, idem potiori iure dicunt de actione creativâ, cuius terminus tantum à Deo dependet. Scotus in 2. dist. 1. q. 5. *Ad questionem istam*, docet creationem non distingui à principio creante, seu à voluntate Dei, & ab effectu creato. Scotum sequutus est contra suum præceptorem Doctorem Angelicum Ferr. 1. contra agentes c. 18. §. *Ad tertium dubium*. Consentit P. Gregorius de Valentia 1. part. disp. 3. quest. 2. Punct. 1. §. *si autem creatio accipitur*, ubi asserit creationem esse voluntatem Dei cum respectu seu habitudine rationis ad creaturas. P. Vasquez 1. part. disput. 173. cap. 3. affirmat creationem tantum per rationem distingui à termino creato. P. Suarez in Metaph. disp. 29. sect. 5. & P. Molina 1. p. q. 45. art. 3. affirmant creationem esse modum realem distinctum modaliter à Deo, & à volitione Dei, & ab ipso termino creato. Hurtado disp. 12. sect. 3. asserit creationem distingui à termino, qui potest educi ex præexistenti subiecto, non tamen distingui à termino, qui necessariò debet per creationem procedere: hac ratione existimat creationem quantitatis ab illa distingui, creationem verò animæ rationalis, & Angeli identitatem habere cum proprio termino. Partim consentit Arriaga disp. 9. sect. 4. ubi asserit quod si esset creatura, quæ non possit nisi vnicè, & ab eisdem causis creari, siue hæc sint solus Deus, siue Deus & creatura creationem haberet secum identificatam; illam verò creaturam, quæ indifferens est ut creetur à Deo tantum, vel à Deo, & à causa secunda saltem ut instrumento concurrente dependere per creationem distinctam modaliter à principio, & termino. Ex his inferit creationem quantitatis distingui à quantitate, quia quantitas indifferens est ut creetur, & ut educatur, & creationem animi rationalis, & Angeli distingui ab utroque, & à principio, quia uterque potest dependere à Deo tantum creante, sicut de facto dependet vel à Deo, & ab aliqua creatura, quæ sumatur ut instrumentum ad creandum.

3 **PRIMA CONCLUSIO.** Nullius termini creatio adæquatè identificatur cum principio creativo, videlicet cum Deo creante. Constat conclusio ex dictis de omni actione, quam probavi Controvers. præcedenti, Punct. 1. distinguendam esse à Deo, & ab omni actu intrinsecò Dei, quia quicquid est intrinsecum Deo est ab æterno, & nulla actio est ab æterno, quia omnia in tempore Deus produxit. Nonnullas solutiones, quas aduersarij adducunt ibi impugnatas inuenies. Quibus adde neque per distinctionem virtualem, quâ Theologi decreta libera Dei, & multa difficulta in mysterio Trinitatis componunt, huius materiæ difficultatem exhaustiri, quia licet Theologi hac distinctione suffulti dicant Deum potuisse ab æterno habere actum intrinsecum voluntatis, & illum non habere absque illa mutatione intrinsecæ entitatis Dei, nullus tamen audebit asserere aliquem actum intrinsecum Dei ratione huius distinctionis in tempore incipere, sed omnes asserunt Deum ab æterno amare, & cognoscere obiectum scientiæ visionis, quod potuit non amare, & non hac scientia cognoscere. Vnde hæc inter Theologos est optima consequentia. Hoc prædicatum, seu hic actus intellectus, seu voluntatis identificatur cum Deo: ergo si existit, ab æterno existit, ita ut non potuerit in tempore incipere, licet hæc non sit legitima illatio: hic actus amoris Dei est intrinsecus Deo: ergo ita existit ut non potuerit ab æterno non existere, quia decretum liberum Dei est intrinsecum Deo, & potuit antecederet non existere, sub illa formalitate decreti efficacis, aliàs non esset liberum. Non ergo distinctio virtualis proficere potest his, qui creationem constituunt identificatam cum Deo, quia ego non infero distinctionem creationis à Deo ex eo, quod creatio libera sit, & potuerit existere, vel non existere, sed ex eo, quod in tempore incipiat, & nihil intrinsecum Deo siue liberum, siue necessarium in tempore incipit. Scio nonnullum insinuas decretum libera Dei formaliter ut efficacia in tempore incipere, qui explicandus est de decretis non secundum rationem constituentem Deum amantem, neque secundum rationem, qua constituuntur actus Dei volentis, & amantis; sed de illorum effectibus, qui in tempore incipiunt, quia per decretum ab æterno existens decrevit rem in tempore creare, quod si effectus existens in tempore pertineat aliquo modo ad constitutum decreti, quod hunc

hunc sefellit auctorem, illud constituet ab aeterno, & ex eo præcisè, quod sit futurus, sicuti constituit scientiam visionis, aliàs diceretur scientia visionis Dei in tempore incipere, & ab aeterno illa caruisse, quod absurdissimum est.

4 SECUNDA CONCLUSIO. Creatio non identificatur, neque inadæquatè, cum principio creativo, ita ut consistat in termino producto, & in principio producente. Hæc conclusio probari non potest, ex eo, quod creatio in tempore incipiat, & volitio Dei sit ab aeterno, quia si creatio indissolubiler constituitur in volitione, & termino, cum volitio, & terminus non sint ab aeterno. Alij conclusionem probant ex eo, quod voluntas Dei sit creandi terminum, in qua creatio se tenet ex parte obiecti: ergo distinguitur ab actu respiciente tale obiectum. Vigent: decretum respicit terminum ut independentem: ergo independentia se tenet ex parte obiecti: ergo independentia distinguitur à volitione Dei, sed independentia est creatio: ergo creatio distinguitur ab actu interno Dei. Non premit ratio, facile enim quisque dicit volitionem Dei terminari ad substantiam termini creati, & ad independentiam negativè, hoc est, ad negationem dependentiæ identificatæ cum inhærentia, & ad creationem passivam, seu inadæquatam, & ad huiusmodi passivam, & inadæquatam independentiam, non verò ad creationem, & positivam independentiam adæquatam quæ constituitur ex obiecto decreti, & ex ipso decreto, & sicuti de actione creativâ superaddita dicimus non terminari ad rem formaliter ut creatam, sed ad rem nudè sumptam, quam ipsa creatio formaliter constituit creatam, sic de volitione adæquatè, vel inadæquatè identificata cum creatione dici potest respicere terminum, quam constituit formaliter adæquatè creatum non se tenente totâ creatione ex parte obiecti respectu volitionis, cum qua inadæquatè identificaretur creatio, sed respicere terminum & creationem illius inadæquatam tenentem se ex parte obiecti respectu decreti, cum quo creatio inadæquatè identificatur. Moueor ad constituendam rationem adæquatam creationis distinctam à volitione Dei, quia illud, quod hi auctores inadæquatam creationem vocant à volitione distinctum per se ipsum est connexum cum omnipotentia, & cum decreto terminato ad illud, ita ut implicet existere in aliqua temporis mensura, in qua decretum non existat: decretum verò etiam si connexionem habeat cum obiecto, tamen potest per æternitatem existere sine obiecto illo, quod aduersarij creationem inadæquatam appellant, decretum enim creandi Angelum in tempore ab aeterno extitit, & Angelus in tempore incepit esse, ac proinde per æternitatem decretum præcessit suum obiectum: ergo in hoc obiecto essentialiter in quacumque duratione, & pro quacumque duratione connexo cum decreto constituenda est adæquata creatio, & nihil illius in illo decreto, quod licet in omni duratione connexionem habeat cum obiecto, non tamen pro quacumque duratione, cum possit per æternitatem obiectum præcedere. Consequentiam proba: in educatione, quæ nunquam separatur à decreto efficaci Dei circa terminum educendum, in qua nulla est ratio, cur dicamus totam illam consistere in causalitate creata distincta à decreto Dei, nisi quia per se dependet à Deo, & à decreto libero Dei, ita ut implicet existere in aliquo instanti, in quo non existat decretum Dei, quod per æternitatem illam præcedet: sed idem contingit respectu termini creati: ergo eodem modo philosophandum. Si non te convincit hæc ratio, assigna aliquam propter quam dicendum sit actionem, ex vi cuius Deus cum igne calorem produceret consistere adæquatè in modo creato, & non inadæquatè in hoc modo, & inadæquatè in decreto, à quo modus iste procedit, adæquatè in modo superaddito, & in decreto Dei; eandem tibi reddam ut dicas creationem adæquatè consistere in obiecto decreti diuini, & non in obiecto, & decreto. Si dicas in diuinis generationem activam constitui ex parte principij producentis cum illo identificatam, & generationem passivam ex parte termini producti cum eodem identificatam eademque ratione in creatione procedendum est respectu termini creati, solutio præsto aderit petita ex ratione supra tradita. In diuinis æqualem connexionem habet principium produciens cum termino producto, quam habet terminus productus cum principio producente, & sicuti per se coniungitur productum cum producente, ita similiter coniungitur produciens cum producto, & æquè essentialè est principio producere, quam termino, produci,

& ita iure optimo dicitur terminus per se ipsum produci, & habere secum identificatam productionem, seu generationem passivam, & eodem iure dicitur principium per se ipsum producere, & generare, & habere secum identificatam productionem, seu generationem activam. Similiter constituo ego influxum actus imperantis voluntatis creatæ in actum imperatum, in coexistentia vtriusque, quia imperans potest esse sine imperato, & imperatus sine imperante, ubi autem id, quod se tenet ex parte principij non habet connexionem cum illius termino, quam terminus habet cum illo, causalitatis ratio ponenda est ex parte obiecti seu termini connexi cum principio, & nihil illius ex parte principij à termino absoluti. Ratio à priori huius doctrinæ petitur ex natura causalitatis, cuius est annexum terminum productum, & principium, quod illum producit, & ipsa ponenda est in illa entitate, quæ annexa hæc duo extrema, quapropter si æquè sint absoluta, vel æquè causalitas est ponenda: si autem connexio mutua non sit ex parte illius extremi quod per se est connexum, causalitas ponenda est, si causalitas ab extremis non distinguatur, vel si distinguatur, in illa entitate, quæ per se ipsam connectitur cum principio producente, & termino producto.

TERTIA CONCLUSIO. Creatio distinguitur à termino, qui naturaliter educitur ex subiecto. Probo: terminus ille creatur, verbi gratia, quantitas Eucharistica, potest educi, & non creari, & de facto fuit educus antequam in consecratione corrupta esset substantia panis: ergo non creatur per se ipsum, neque secum identificatam habet creationem. Probo consequentiam: quidquid conuenit alicui entitati per se ipsam, & cum illa est identificatum, ab illa separari nequit: sed creatio separatur à quantitate: ergo non conuenit quantitati per se ipsam, neque cum illa est identificata. Hoc argumentum multum premit, quotquot hanc sententiam amplectuntur. Respondet P. Vasquez supra num. 18. in his entitatibus non distinguatur terminum à creatione, quia terminus creationis est entitas per se existens, & ita ex parte termini quantitatis creatæ duo dicuntur, & entitas termini, & modus per se existendi, à quibus simul sumptis non distinguatur creatio, quia nunquam ab illis separatur, quantitas enim per se existens nunquam educitur aut est inhærent in subiecto. Contrà: quantitas illa cum modo perfectitatis tenentis se ex parte termini vel dependet adæquatè à Deo per se ipsam, vel per illum modum perfectitatis, quem habet adiunctum, si per modum perfectitatis, modus iste erit creatio, & causalitas, ex vi cuius dependet à Deo, si immediate, & per se ipsam ut distinctam ab illo modo, eodem modo dependebit, cum sit vnita subiecto, & illo careat modo, quia eadem remanet entitas: ergo superfluit alia educitio, imò impossibilis est in doctrina Patris Vasq. asserentis adhuc de potentia Dei absoluta non posse effectum dependere per duplicem causalitatem, sed tantum per illam, quæ necessariò indiget, & sine qua nequit subsistere. Secundo: modus ille accidentalis est, vel ergo habet subiectum, vel non, si non habet iam concedis accidens sine subiecto, quod ne concederes creationem negas, & sicuti modum illum admittis facilius poteris creationem concedere. Si subiectum habet illud, erit terminus creatus, alius enim non superest: ergo terminus ille debet intelligi prius existens, quam existat modus, qui ab illo dependet: ergo actio, ex vi cuius terminus existit prius debet intelligi terminata ad terminum, qui existit ex vi illius, quam intelligatur modus ille: ergo actio respicit terminum creatum, quantitatem videlicet ut distinctam à modo illo: ergo terminus creationis non est quantitas cum illo modo, sed quantitas nudè sumpta.

Hoc argumento conuictus doctus quidam magister nostris nobilis Patris Vasq. discipulus illiusque magnus affecla singularem constituit viam. Docuit res, quæ semel à causis secundis educuntur non posse à Deo creari, quia per ipsas non creantur, aliàs semper crearentur, neque per creationem superadditam possunt creari, quia hæc repugnat. Ex hoc inferit calorem, & frigiditatem, aliaque formas substantiales, & accidentales non posse à Deo creari. De quantitate, de qua negare non potest à Deo creari in Eucharistia, asserit nunquam ab efficiente creatum fuisse productam, neque actionem educationis aut passionem terminasse, etiam quando inerat substantiæ panis, sed per se ipsam semper adæquatè efficienter dependere à Deo.

Deo, à materia autem dependebat per modum superadditum inharrentiæ, qui neque est passio, neque identificatur cum actione, sicuti quando est in Eucharistia fit in dependens, & per se modo alio superaddito perfectiatis. Multis se implicat hic auctor, vt sententiam, quæ semel animo infudit defendat, à quibus difficillimè se poterit expedire: breuiter expendo quantis sumptibus hæc malè fixa machina construat. In primis tota hæc doctrinà admittit influxum ex illa quantitate non generari, neque creari per influxum secum identificatum, ex vi cuius dependet à Deo, sed per modos illos, quibus constituitur materiæ inharrens, vel ab illa in dependens, quod sic probo. Quantitas eadem per se ipsam dependens à Deo cum eadem dependentia indifferens est vt educatur, & vt creetur, & ex materia educitur quando illi aduenit modus ille, ex vi cuius dependet à materia, & creatur quando illi adiungitur modus ille superadditus, quem habet in Eucharistia: ego per hunc modum superadditum formaliter constituitur creata, & non per suam entitatem, quæ antea erat dependens à materia: ergo creatio in hoc modo superaddito consistit, & non in quantitate: ergo creatio saltem inadæquate distinguitur à materia. Virgo: dependentia, quam per se ipsam habet quantitas, vel est sufficiens vt ex vi illius existat, vel non: si est sufficiens superflue additur modus perfectiatis quando est in Eucharistia, & modus alius, vt dependet à materia quando inharret substantiæ panis, quia postea dependentia, ex vi cuius entitas potest existere quæcumque alia superfluit, & naturaliter dari nequit, neque super naturaliter in sententia P. Vaisq. & Magistri quæ impugno.

7 Dices dependentiam identificatam cum quantitate sufficentem esse vt existat, & vt dependeat à Deo, non tamen sufficientem vt dependeat à materia prima quando inharret substantiæ panis, neque vt fit per se in dependens à subiecto quando est in Eucharistia. Dependentia, quam habet quantitas in Eucharistia sufficiens est vt existat quantitas & ex alio capite non constituit quantitatē postiuē dependentē à materia: ergo ex vi illius potest existere quantitas postiuā, nullo respectu habito ad materiam: ergo non indiget modo alio, vt constituitur in dependens à materia, esse enim quantitatem independentem à materia nihil aliud est, quàm entitatem existere, ex vi cuiusdam influxus nullo modo materiam respicientis. Dices hanc esse independentiam negatiuā, terminum autem creatum habere independentiam aliam postiuā. Contrā: deme independentiam aliam postiuā, & da mihi terminum existentem ex vi postiuū influxus sine vilo respectu ad subiectum, & nihil in illo desiderabis, vt ita existat, vt deficiente, vel non deficiente subiecto, eodem modo perseueret, quia illius existentia, vel negatio eiusdem erit per accidens termino creato: quid ergo independentiæ præstabit modus ille postiuus, quem tu fingis? id vnum aduerte, ne frustra modos istos fingas, hoc quod est non depēdere formaliter semper esse quid negatiuū, & illam entitatem dici independentiam postiuā, ex qua oritur negatio dependentiæ, in quo sensu necessarid independentia dicendum est, quicumque influxus qui nullum dicit respectum ad subiectum, & ex vi cuius adæquate potest existere effectus, quia eo ipso, quod effectus existens constituitur existens sine postiuo respectu ad subiectum, subiecto non indiget, ex quo oritur negatio postiuæ dependentiæ à subiecto. Illud quod dicebatur videlicet influxum identificatum cum quantitate sufficentem esse vt dependeat à Deo, non verò vt dependeat à materia, cui inharret, dum quantitas est cum substantia panis, breuiorem, sed non leuiorem habet impugnationem. Influxus ille, ex vi cuius quantitas sufficienter depēdet à Deo, vel est sufficiens vt ex vi illius quantitas existat, vel est non sufficiens: si est sufficiens est adæquate productio quantitatē, quia postea productione adæquata cuiusuis effectus nihil potest desiderari ad illius existentiam: si non est sufficiens, nō erit productio adæquata: ergo productio adæquata quæritur, nō erit identificata cū quantitate.

8 Peregrinum est etiam in scholis dici dari influxū quemdam seu dependentiam quantitatē à materia, qui non sit actio, neque passio, neque ego scio quid in illo desideretur vt passio, dici posset. Si dicas desiderari identitatem cum actione facilius percipi poterit passio ab actione distincta, quam illa dependentia tenens se ex parte materiæ, quæ neque sit actio, neque passio. Adde dependentiam illam formæ à materia non solum passionem, quia ex vi ipsius formæ à materia dependet, esse dicendam, sed etiam actio-

nem, quia ipsa dependentia à Deo procederet tanquam à principio effectiuo, media qua Deus diceretur principium efficiens termini, quem dependentia respiceret, quia esse principium efficiens nihil aliud est, quàm esse principium, à quo efficienter procedit causalitas, ex vi cuius terminus existit. Demum contra modum perfectiatis, quem constituit, hæc opinio in quantitate creata redeunt argumenta, quæ supra contra eundem faciebam, scilicet non habiturum subiectum, vel si illius subiectum est terminus creatus, hunc debere supponi prius naturā ad modū istum, & consequenter actionē, ex vi cuius producebatur.

Facilius defenderetur creationem identificatam cum quantitate si diceretur, quantitatem per se ipsam creari, & adhuc dum est vnita materiæ panis esse creatam eadem creatione, qua est dum existit in Eucharistia, quod posset componi cum miraculo Eucharistico, quia etiam si quantitas esset creata, non posset sine miraculo extra subiectum constitui, quia illius subiectum videlicet materia prima à nullo agente naturali posset destrui, & subiecto permanente non posset naturaliter pelli ab illo, quia quantitas nullam habet formam impossibilem, ex vi cuius possit expelli à subiecto, quod informat, quam si haberet melius expelleretur, vel saltē aequè benè modo quādo est educata, & casu, quo esset creata. Hanc ego tenerē viā si cogeret defendere non posse dari creationē à termino distinctā, verum non ad has trahor angustias, idē affirmo cum cōmuni sententia quantitatem educi ex materia, dum illi est vnita, & in Eucharistia creari, per creationē illi superadditā.

QUARTA CONCLUSIO. Possibilis est terminus per se ipsum creatus, ita vt de potentia Dei absoluta non possit non creari: possibile esse creationem identificatam cum termino constat ex dictis Controuerſ. præcedenti, Punct. i. vbi probaui non esse de conceptu actionis distinctionem à termino, ex quo infero, non esse de conceptu actionis creaturæ, si enim aliqua actio potest identitatem habere cum termino, nihil in creatura speciale reperietur, per quod hæc illi identitas repugnet, neque ineductiua valebit aliquid speciale excogitari, ratione cuius habet capacitatem, quam non habeat creatura ad habendum cum termino identitatem. Talem terminum non posse de potentia Dei absolute existere nō creatum constat ex rationibus, quibus probauimus in conclusione præcedenti non posse identificari creationem cum termino, qui potest non creari, quarum præcipua petitur ex separatione creationis quæ signum est evidens distinctionis: ergo terminus identificatus cum creatione non poterit ab illa separari: ergo non poterit non creari. Dixi terminū hunc nō posse non creari, nō tamē dixi termino huic educationē repugnantā, quia adhuc dubitant recēiores an entitas per se ipsa creata possit per aliquid superadditū educi, de quo Punct. 4.

QUINTA CONCLUSIO. Omnis terminus, qui potest creari à Deo tantum, & à Deo, & à creatura per actionem, ex vi cuius vnice producit non habet secum identificatā creationē. Probo clarè: terminus iste potest depēdere ex vi huius, vel illius creationis: ergo non depēdet ex vi creationis secū identificatā, quia creatio identificata cum termino semper esset eadē, dum esset idē terminus. Dixi per creationem, ex vi cuius vnice producit, quia qui sentiūt terminum per se ipsum creatum à Deo posse per actionem aliam superadditam simul educi, facilius dicent posse eundem retenta creatione secum identificatā creari à Deo & ab alia causa per aliam creationem superadditam.

SEXTA CONCLUSIO. Possibilis est terminus, cui repugnet educi ex aliquo subiecto, & terminare actionem creaturam procedentem ab aliquo principio etiam inadæquato distincto à Deo, qui creetur per actionem superadditam procedentem à Deo. Probo hanc conclusionem: aliud est entitatem non posse non dependere ab hac causa, & non posse dependere ab alia, aliud dependere ab ista formaliter per suammet entitatem: ergo ex eo, quod non possit non dependere hic terminus à Deo creante, & quod non possit dependere ab alia entitate non infertur per se ipsam formaliter dependere. Antecedens probo: quilibet creatura eo ipso, quod creata sit, habet repugnantiam ad existendum sine dependentia à Deo, & tamen saltem illa, quæ producit à Deo, & à causa secūda, & posset produci tantum à Deo dependere ab illo per aliquid superadditum: ergo non rectē infertur ex eo, quod non possit non dependere ab hoc, dependere ab illo per suammet entitatem. Neque ex eo, quod non possit dependere ab alio

alio principio nisi vnicè ab isto, posset hæc fieri illatio, quia ex eo præcisè, quod non habeat virtutem terminandi causalitates distinctas ab illis, quæ ab hoc principio procedunt, etiam ab hoc non dependeat per se ipsam non poterit ab alio procedere: ergo neque hoc, quod est non posse non dependere ab hoc principio, neque hoc, quod est non posse dependere ab alio arguit dependentiam identificatam huius termini cum hoc principio. Neque eo eo quod in his entitatibus non possit separari creatio à termino licet inferri identitatem cum termino, licet enim hæc sit optima consequentia: separantur: ergo non sunt idè, hæc non est legitima: non separantur: sunt idem, possunt enim dari entitates ita inter se connexæ ut non obstant illarum distinctione separari non possint. Qua solutione subsistere poterit doctrina tradita etiam respectu entitatis, quæ tantum posset ex vi vnius creationis produci à Deo, non tamen id necessum est concedi respectu entitatis, quæ non potest exillere nisi creata tantum à Deo tantum à principio adequato, quia adhuc de hac entitate dici potest, posse separari ab hac, & illa creatione determinatè sumpta, licet non collectivè ab omni creatione, sicuti de præsentia quantitatis multi sentiunt, asserentes non posse corpus adhuc de potentia absoluta sine præsentia exillere, tamen distinctionem inferunt inter corpus, & præsentia ex eo, quod à quacumque præsentia possit separari.

13 Obiic. Hurtad. Angelus per suam entitatem est independentis à subiecto: ergo non indiget creatione distincta. Probat consequentiam ex eo quod effectus formalis creationis est reddere terminum independentem à subiecto. Respondeo effectum formalem primarium creationis esse, ut ex vi illius existat effectus, ex quo resultat effectus secundarius, videlicet terminum illum non habere subiectum, seu repugnantia in termino ut dum existit ex vi talis creationis à subiecto dependeat. Ex his duobus effectibus primarium præstabit Angelo creatio ab illo distincta, item secundarium, quia ex eo, quod Angelus creationem terminet est impeditus & constituitur incapax dependendi à subiecto, licet ex se incapacitatem habeat ad talem dependentiam, quia effectus negativus potest à pluribus formis præstari, possunt enim esse plura impedimenta adæquata ad vnam formam positivam. Verum est creationem in Angelo non destruere in illo capacitatem dependendi à subiecto, quia illam non habebat, tamen illum iam ex se incapacem habendi dependentiam hanc, iterum incapacem constituit, taliter ut si ex sua natura dependere posset à subiecto, ex vi creationis haberet non posse ab illo dependere.

14 SEPTIMA CONCLUSIO. Verisimilius est, de facto creationem animæ rationalis, & creationem Angeli ab illis distingui. Trado hanc conclusionem magna cum formidine, quia nihil firmum pro altera parte contradictionis invenio. Trahor in istam à prioritate creationis, quam agnovimus in quâritate Eucharistica, & reliquarum actionum, quas omnes (demptis vitalibus intentionalibus) distinctas agnovimus: ergo eodem modo possumus philosophari de aliis actionibus existentibus, quas non novimus. Quod si in his specialem habemus rationem, quia experimur posse ab hoc principio, & ab illo, ex vi huius, illiusve actionis dependere ex eodem fundamento paritatem desumo: termini, quos hucusque potuimus experiri, dependere possunt ab eadem causa ex vi huius, vel illius actionis: ergo idem erit de aliis existentibus creatis, qui de facto dantur, quorum notitiam non possumus experiri acquirere: ergo sicuti termini producti, quos hucusque experti sumus à productione ipsorum distinguuntur, sic erit de aliis creatis existentibus, experientia enim non solum ducit in cognitionem illorum, quæ experimur, sed aliorum similium: si enim à paritate multa in Philosophia non affirmamus, innumera nobis supersunt omni fundamento destituta ad alteram contradictionis partem affirmandam. Ex quo fundamento dicis albedinem vni mediâ vniione superaddita, & posse à subiecto separari, nisi id in quantitate experiris? Ex quo capite affirmabis passionem superaddita, intellectum & voluntatem, si ab animo distinguuntur, produci mediâ actione, & posse ex vi huius, vel illius actionis produci, nisi à paritate illorum accidentium, in quibus distinctionem actionum potes experiri, quæ in his non nisi à paritate innotescere potest. Si non acquiescit animus partem, quam malueris defendendam elige, quam facilius defendere, quam statuere poteris.

PUNCTUM III.

An creatio à termino distincta subiectum habeat.

Præcipua difficultas, quæ Doctores coegit ad negandam actionem creaturam distinctam à termino desumitur ex natura accidentis, quæ necessario connotat subiectum, cui inhaeret, ac proinde si daretur actio creatura deberet esse accidens propriumque subiectum respicere, quod repugnat conceptui quidditativo actionis creaturæ ut iam proba. Actio creatura si haberet subiectum, vel esset distinctum à termino, vel esset ipse terminus: non distinctum, quia si subiectum distinctum à termino respiceret, esset actus huius in hoc & à passione non distingueretur. Deinde quia nullum apparet subiectum à termino distinctum, creatio enim quantitatis tantum respicit quantitatem, si enim subiectum aliquod respiceret ab illo dependeret quantitas, ad quam terminaretur hæc actio, & ex vi illius non creata, sed educta diceretur. Terminum non potest creatio tanquam subiectum respicere, probavi enim Controversia præcedenti puncto 3. actionem non posse subiectum in termino: ergo nullum subiectum potest habere creatio: ergo non potest esse accidens: ergo non potest esse actio distincta à termino. Neque dici potest creationem esse modum substantiali, quia omnis actio à termino distincta est propter illum, & essentialiter ad illum ordinatur tanquam ad id, propter quod actio intenta est in rerum natura: ergo non est substantia, cuius conceptus est, esse per se, & propter se intenta. Secundò si respectu termini substantialis actio posset excogitari, hanc respectu termini accidentalis concedi omni probabilitate alienum est.

Propter hanc rationem nonnulli dixerunt creationem respicere tanquam subiectum proprium terminum, à quo in genere causæ materialis dependet, & se protegit mutua dependentia in diverso causarum genere, affirmantque creationem esse priorem termino in genere causæ efficientis, & posteriorem in genere causæ materialis. Probavi hanc mutuam dependentiam in nullis entitatibus admitti posse, sed adhuc admitta in aliis causis non posse reperiri inter causalitatem, & terminum, quia idemmet terminus esset prior, & posterior se ipso, & à se ipso dependeret. Melius respondetur actionem creaturam esse accidens non tamen respicere subiectum, à quo in genere causæ materialis dependeat. Ad rationem desumptam ex natura accidentis dico non esse de conceptu accidentis respicere subiectum, à quo in genere causæ materialis dependet, ut probaui in Metaphysica, Controversia 6. Punct. 1. sed ordinari ad aliud propter quod intentum sit à natura, ut latius explicabo loco citato. Tradunt doctrinam hanc Soar disp. 20. Metaphysic. sect. 5. n. 27. Hurtadus disp. 12. sect. 4. Arriaga disp. 9. sect. 3. subiect. 4.

Obiicies. Actio creatura est modus termini: ergo ab illo dependet, non in alio genere causæ distincto à genere causæ materialis: ergo in hoc genere ab illo dependet. Respondeo, creationem esse modum termini, & ab illo dependere non tanquam à causa, sed tanquam ab extremo, cum quo habet necessariam connexionem, licet illum non supponat prius natura in aliquo genere causæ, sicuti vniō integralis partium quantitatis dependet ab extremis unitis, cum quibus est connexa, non tamen in aliquo genere causæ ab illis dependentiam habet. Idem dico de modo vniōis essentialis educto ex materia respectu formæ. Rationes aliæ, quæ contra nostram conclusionem adducuntur facillimè ex doctrina tradita solui possunt.

PUNCTUM IV.

An virtus creatura creatura competere possit.

Ata se offerebat disputationis materia, si vellemus rationes omnes, quæ pro negativa parte questionis præfixæ à multis adducuntur, quæ idè plures quia inefficaces omnes, cum enim nullâ illarum acquiescat animus ad aliam investigandam quâcumque audita semper convertitur. Adducam præcipuas, quas apud doctores invenio, & iuxta propriam sententiam questionem definiam, quæ procedit de virtute naturali, & obedienciali ad creandum.